

‘Wat vind je van die reactie van je volger?’

De invloed van actieve media regulatie op het verband tussen social mediagebruik en
zelfbeeld van adolescenten.

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

Astrid Hoekstra, A.S. 5622840

1^e beoordelaar: Dr. Helen Vossen

2^e beoordelaar: MSc. Lilly Bogičević

3-6-2016

Voorwoord

Deze thesis is het laatste product van de master Orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Ik heb de twee studie jaren aan de universiteit als uitdagend en leerzaam ervaren en rond het af met het schrijven van een thesis waarbij ik onderzoek heb gedaan naar de modererende rol van actieve media regulatie op het verband tussen social mediagebruik en zelfbeeld.

Het schrijven van de thesis voelde voor mij als een achtbaan, met pieken en dalen. Toch heb ik het gered en ben ik straks de eerste in mijn familie die een master heeft behaald. Ik ben enorm trots op mijn prestaties en er is een aantal mensen die ik daarvoor wil bedanken. Allereerst wil ik de scholen, ouders en adolescenten bedanken voor het verlenen van toestemming en deelname aan het onderzoek. Daarnaast wil ik ook mijn thesisbegeleidster H. Vossen bedanken voor haar snelle reacties op mails en concrete feedback, waardoor ik wist hoe zaken aan te pakken. Vervolgens wil ik mijn medestudenten bedanken voor de prettige samenwerking in het ontwerpen van de vragenlijst en het realiseren van de dataverzameling. Ten slotte wil ik mijn moeder, mijn zusjes en mijn vriend bedanken voor hun steun en vertrouwen in mijn kunnen gedurende de hele opleiding.

Eindhoven, 30 mei 2016

Astrid Hoekstra

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek was om het modererende effect te meten van actieve media regulatie door ouders op het verband tussen social mediagebruik en zelfbeeld. Er werd een negatief verband verwacht tussen social mediagebruik en zelfbeeld, met een afzwakkend modererend effect door actieve media regulatie. In totaal hebben 437 Nederlandse adolescenten geparticipeerd in het onderzoek. Adolescenten tussen de 12 en 18 jaar oud zijn gevraagd om een vragenlijst in te vullen, welke vragen betrof over de frequentie van social mediagebruik, hun zelfbeeld en hoe vaak ouders met hen praten over social mediagebruik. Uit de resultaten van de regressie analyse blijkt dat er geen significant verband is tussen social mediagebruik en zelfbeeld. Tevens blijkt uit de moderatie analyse dat actieve media regulatie geen significant verband heeft met social mediagebruik en zelfbeeld. De voornaamste conclusie is dat er geen significant verband is gevonden tussen social mediagebruik en zelfbeeld en dat actieve media regulatie geen significante rol speelt in deze relatie. Er is een kleine mate van verklaarde variantie door geslacht op zelfbeeld. Beperkingen van het huidige onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek zijn beschreven.

Trefwoorden: zelfbeeld, social mediagebruik, actieve media regulatie, adolescenten.

Abstract

The aim of this study was to determine the moderating effect of active media regulation by parents on the relationship between social media use and self-esteem. A negative relationship between social media use and self-esteem, and a decreasing moderating effect of active media regulation was expected. A total of 437 Dutch adolescents participated. Adolescents from 12 to 18 years old were asked to fill out a questionnaire, which concerned questions about their frequency of social media use, their self-esteem and how often their parents talked to them about social media use. The results of a regression analysis showed that there was no significant connection between social media use and self-esteem. Significance was found for gender and self-esteem, indicating that girls were significantly related to lower self-esteem and boys to higher self-esteem. Also the results of the moderation analysis showed that there was no significant influence for active media regulation on the relationship between social media use and self-esteem. The main conclusion is, there is no significant relationship between social media use and self-esteem and that active media regulation doesn't significant influence that relationship. There is a small explained variance for gender on self-esteem. Limitations of this study and recommendations for further research are discussed.

Keywords: self-esteem, social media use, active media regulation, adolescents.

De Invloed van Actieve Media Regulatie op het Verband Tussen Social Mediagebruik en Zelfbeeld van Adolescenten.

De populariteit van het gebruik van social media onder adolescenten is de afgelopen jaren toegenomen (Boekee, Engels, & van der Veer, 2014). Van de adolescenten tussen de 15 en 19 jaar is ongeveer 10% toegewijd social mediagebruiker (i.e., bovengemiddeld social mediagebruik) en ongeveer 40% overtuigd social mediagebruiker (i.e., actief op meerdere platformen en social media maakt onderdeel uit van het bestaan) (Boekee, Engels, & van der Veer, 2014). Social media zijn internet platformen waar gebruikers een profiel aanmaken, zij social content kunnen maken, content kunnen uitwisselen en waar communicatie mogelijk is via een chat of via reacties op content (Kaplan & Haenlein, 2010; Moorhead et al., 2013). De content kan bestaan uit foto's, video's, blogs en muziek (Kaplan & Haenlein, 2010). Gebruikers maken connecties met andere gebruikers die zowel vreemden als bekenden kunnen zijn en worden bijvoorbeeld 'vrienden' of 'volgers' genoemd. De aanleiding voor de connecties kan per platform verschillen bijvoorbeeld vanwege gedeelde interesses. Ook kan men vaak elkaars overzicht met connecties bekijken (Boyd & Ellison, 2007). Social media lijkt zelfs niet meer weg te denken uit het dagelijks leven (Boyd & Ellison, 2007).

Uit onderzoek blijkt dat social mediagebruik naast positieve ook negatieve gevolgen kan hebben voor adolescenten (Barkin et al., 2006; O'Keeffe & Pearson, 2011). Positieve gevolgen zijn bijvoorbeeld toename van pro-sociaal gedrag en sociaal kapitaal (Burke, Marlow, & Lento, 2010), het bevorderen van creativiteit door het creëren van content en de groei van mogelijkheden om tot leren te komen (O'Keeffe & Pearson, 2011). Voorbeelden van negatieve gevolgen zijn cyberpesten, seksueel getinte berichten verzenden of ontvangen, aanzet tot het doen van aankopen door reclame, verminderde privacy hebben (O'Keeffe & Pearson, 2011) en depressief worden (Kuss & Griffiths, 2011; O'Keeffe & Pearson, 2011). Ook hangen verminderde schoolprestaties (Kuss & Griffiths, 2011) en verslaving samen met social mediagebruik bij adolescenten (Tsitsika et al., 2014).

Zelfbeeld van adolescenten

In de adolescentiefase is het vormen van een identiteit en het ontwikkelen van het zelf(beeld) een belangrijke ontwikkelingstaak (Erikson, 1963). Gezien de psychologische en lichamelijke veranderingen tijdens de adolescentiefase is het een uitdaging om een duidelijk beeld te krijgen van 'Wie ben ik en wat vind ik van mezelf' (Erikson, 1963). Het zelfbeeld wordt gedefinieerd als de percepties die een persoon van zichzelf heeft welke gevormd zijn door interacties en ervaringen met diens omgeving (Marsh & Shavelson, 1985). Deze houding ten aanzien van zichzelf kan positief dan wel negatief zijn. Iemand met een positief

zelfbeeld vindt zichzelf competent en de moeite waard terwijl iemand met een negatief zelfbeeld dit niet vindt (Rosenberg, 1965). Om een identiteit en duidelijk zelfbeeld te ontwikkelen moeten adolescenten oefenen met hoe zij zichzelf profileren en hun profilering aanpassen op basis van de feedback van anderen (Schenkler, 1986). Essentiële kenmerken van social media zijn het maken van een persoonlijk profiel en het leggen van online connecties (Kim, Jeong, & Lee, 2010). Door het aanmaken van een persoonlijk profiel kunnen adolescenten aspecten van hun identiteit weergeven die zij met hun connecties willen delen (Boyd, 2007; Schau & Gilly, 2003). Met het toenemend social mediagebruik levert online profilering een grote bijdrage aan de vorming van een identiteit en het zelfbeeld (Schouten, Valkenburg, & Peter, 2007). Derhalve is het belangrijk dat de rol van social mediagebruik in zelfbeeld onderzocht wordt.

Er zijn meerdere onderzoeken die het verband tussen social mediagebruik en het zelfbeeld hebben onderzocht. Een onderzoek heeft een verband aangetoond tussen een sociale netwerk site (CU2) en sociaal zelfbeeld, waarbij sociaal zelfbeeld wordt gemeten als het beeld dat iemand heeft van zijn hechte relaties, lichaam en romantische aantrekking. Het krijgen van positieve feedback van leeftijdsgenoten blijkt positief samen te hangen met het sociaal zelfbeeld van adolescenten (Valkenburg, Peter, & Schouten, 2006). Echter is er sprake van een negatieve samenhang tussen negatieve online feedback ontvangen en zelfbeeld (Thomaes et al., 2010; Valkenburg et al., 2006). De Vries en Kühne (2015) voegen daar aan toe dat jong volwassenen die veel gebruik maken van Facebook zichzelf negatief sociaal vergelijken met de andere gebruikers en dat dit samenhangt met een negatief zelfbeeld. Dit is in overeenstemming met het onderzoek van Lee (2014) die een positief verband aantoonde tussen de mate van social mediagebruik en mate van sociaal vergelijken. Daaruit blijkt tevens dat adolescenten vaker een negatief gevoel krijgen van het sociaal vergelijken en dat dit gevoel negatief samenhangt met zelfbeeld.

De sociale vergelijkingstheorie van Festinger (1954) biedt een verklaring voor het bovengenoemde verband tussen social mediagebruik en zelfbeeld. Deze theorie stelt dat mensen de drang hebben om zichzelf te vergelijken met anderen. Hoe zij zichzelf zien wordt beïnvloed door het vergelijken met anderen, met name met mensen die zij hoger achten dan zichzelf. Als adolescenten zich gaan vergelijken heeft dit invloed op het gebied waarin zij zichzelf met anderen vergelijken. Bijvoorbeeld het zien van een foto van een persoon van wie zij denken dat die een betere baan heeft dan zichzelf, kan een negatieve invloed op hun zelfbeeld omtrent werk hebben (De Vries & Kühne, 2015). Het zichzelf negatief vergelijken met anderen en de negatieve invloed daarvan op het zelfbeeld lijkt bovendien voort te komen

uit de wijze van profilering van connecties op social media (Chou & Edge, 2012). Mensen blijken zichzelf enkel positief te profileren: zij plaatsen berichten over hun successen en zij plaatsen flatterende foto's waarop ze geluk uitstralen. De neutrale of negatieve berichten laten zij achterwege (Dorethy, Fiebert, & Warren, 2014). Het blijkt dat de continue stroom van sociaal gewenste en geaccepteerde berichten op social media, de impressie wekt dat anderen altijd gelukkig zijn en de adolescent het gevoel krijgt een slechter leven te hebben (Chou & Edge, 2012).

Op basis van bovenstaande theorie en onderzoeken kan geconcludeerd worden dat adolescenten zich op social media vergelijken met andere personen die zich van hun beste kant laten zien. Daardoor kan social mediagebruik een negatieve invloed hebben op het zelfbeeld van adolescenten.

Actieve media regulatie door ouders

Volgens het zelfwaarderingsmodel van Harter (1999) wordt het zelfbeeld door twee elementen gevormd. Ten eerste door de mate van succeservaringen die congruent zijn aan de verwachtingen van de adolescent. Ten tweede door de feedback die de adolescent krijgt van zijn naaste omgeving zoals zijn ouders. Ouders kunnen feedback geven over het social mediagebruik van hun kind en daarmee mogelijk diens zelfbeeld beïnvloeden. Naast de directe invloed van ouders op het zelfbeeld van adolescenten, kunnen zij mogelijk ook een rol spelen in de invloed van social media op dat zelfbeeld. Eerder onderzoek toont aan dat ouders invloed kunnen uitoefenen op media effecten (Livingstone & Helsper, 2008; Valke, Bonte, De Wever, & Rots, 2010). Nikken en Jansz (2006) noemen drie vormen van ouderlijke regulatie bij het spelen van videogames: restrictieve media regulatie, *co-playing* en actieve media regulatie. Livingstone en Helsper (2008) geven algemene definities van deze begrippen die toepasbaar zijn voor alle vormen van media. Restrictieve media regulatie is het hanteren van regels omtrent de tijd en het type medium. Co-playing is samen met het kind gebruik maken van het medium of kijken hoe het kind er gebruik van maakt (Livingstone & Helsper, 2008). Actieve media regulatie houdt in dat ouders het gesprek aangaan met hun kinderen over het social mediagebruik. Ze kunnen hierover samen discussiëren, een mening vormen of uitleg geven (Gentile, Nathanson, Ramussen, Reimer, & Walsch, 2012; Livingstone & Helsper, 2008). Uit onderzoek blijkt dat actieve media regulatie, in vergelijking met de andere twee vormen, de meeste invloed uitoefent op internet gebruik van kinderen en adolescenten (Lee & Chae, 2007; Lwin, Stanaland, & Miyazaki, 2008).

Uit het onderzoek van Schooler, Kim en Sorsoli (2006) blijkt dat ouderlijke actieve media regulatie positief samenhangt met het zelfbeeld van adolescenten. Hier is echter niet

het social mediagebruik van adolescenten maar de mate van televisie kijken gemeten. Daarnaast hebben Van Dijk et al. (2014) onderzoek gedaan naar de invloed van open ouderlijke communicatie op de stabiliteit van het zelfbeeld bij adolescenten. Met open ouderlijke communicatie wordt het actief luisteren naar de adolescent, steunen van diens zienswijze en evaluerende reacties geven bedoeld, hetgeen kenmerkend is voor actieve media regulatie. Er lijkt een positief verband te zijn tussen open ouderlijke communicatie en stabiliteit van het zelfbeeld bij adolescenten (Van Dijk et al., 2014). Gebaseerd op deze onderzoeken is het aannemelijk dat hetzelfde statistisch positieve verband geldt voor actieve media regulatie over social mediagebruik en het zelfbeeld van adolescenten. Het is daarom van belang om onderzoek te doen naar de rol van ouders in het zelfbeeld van hun kinderen.

Er is een aantal onderzoeken bekend dat de modererende rol van actieve media heeft onderzocht. Een onderzoek is gedaan naar het effect van ouderlijke actieve media regulatie op het verband tussen televisie reclames en de negatieve gevolgen daarvan voor kinderen (Buijzen & Valkenburg, 2005). Hieruit blijkt dat actieve media regulatie het negatieve effect kan afzwakken. Tevens blijkt dat ouderlijke actieve media regulatie het positieve verband tussen gewelddadige nieuwsberichten en angstreacties van kinderen kan afzwakken (Buijzen, van der Molen, & Sondij, 2007). Daarnaast heeft Mesch (2009) het moderatie effect van ouderlijke media regulatie omtrent internet gebruik, zoals social mediagebruik, gemeten op de mate van internet gebruik en internet pesten. Hier werd evaluatieve media regulatie onderzocht en gedefinieerd als discussies aangaan met adolescenten, waardoor het overlap heeft met actieve media regulatie. Dit bleek een beschermende factor te zijn tegen internet pesten en is het belang aangetoond dat ouders het gesprek aangaan met hun kinderen over hun internet gebruik (Mesch, 2009). De onderzoeken naar de modererende rol van actieve media regulatie omtrent social media zijn daarmee schaars, maar de effecten die zijn gevonden lijken veelbelovend.

De huidige studie

Social media maakt tegenwoordig deel uit van het dagelijks leven van adolescenten (Boyd & Ellison, 2007) en kan zowel positieve als negatieve gevolgen hebben (Barkin et al., 2006). Social mediagebruik kan een rol spelen in de vorming van de identiteit en het zelfbeeld van adolescenten, doordat zij zich profileren op social media (Schouten et al., 2007). Als zij hierop negatieve feedback krijgen of zichzelf vergelijken met anderen op social media kan een negatief zelfbeeld ontwikkeld worden (Chou & Edge, 2012; Valkenburg et al., 2006). Een negatief zelfbeeld kan op korte termijn invloed hebben op externaliserende problemen zoals agressie (Donnellan, Trzesniewski, Robins, Moffitt, & Caspi, 2005) en op

internaliserende problemen zoals depressie (Sowislo & Orth, 2013). Op lange termijn blijkt een negatief zelfbeeld in de adolescentiefase samen te hangen met verminderde lichamelijke en geestelijke gezondheid, criminaliteit en minder financiële middelen in de volwassenheid (Trzesniewski et al., 2006). Een negatief zelfbeeld kan dus negatieve invloed hebben op het welzijn van adolescenten. De inzet van actieve media regulatie door ouders kan mogelijk het negatieve verband tussen social media en zelfbeeld verzwakken. Het is van belang om te onderzoeken hoe ouders met het social mediagebruik van hun adolescent omgaan aangezien een positief verband verwacht wordt tussen actieve media regulatie van ouders en zelfbeeld. Het doel van dit onderzoek is om het gat in de literatuur te vullen met betrekking tot de modererende rol van actieve mediaregulatie door ouders en of dit een rol speelt in het zelfbeeld van adolescenten.

De centrale vraagstelling luidt dan ook: Wat is de invloed van actieve media regulatie door ouders op het verband tussen social mediagebruik van adolescenten en hun zelfbeeld? De daarbij opgestelde hypothesen zijn:

Hypothese 1 (H1): er is een negatief verband tussen social mediagebruik en het zelfbeeld van adolescenten.

Hypothese 2 (H2): actieve media regulatie door ouders verzwakt het negatieve verband tussen social mediagebruik en het zelfbeeld van adolescenten.

Methode

Participanten

De populatie bestond uit alle non-klinische adolescenten tussen de 12 en 18 jaar in Nederland die onderwijs op een middelbare school volgen. Uit deze populatie is een selecte steekproef getrokken om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Er hebben in totaal 437 adolescenten geparticipeerd in het onderzoek, waarvan 232 meisjes en 205 jongens waren. De gemiddelde leeftijd van de adolescenten was 14,9 jaar ($SD = 1.80$). De meeste adolescenten zaten op VWO niveau (50,8%), 29,3% op HAVO niveau en 9,8% op VMBO niveau. De overige adolescenten volgden onderwijs waarin twee niveaus gecombineerd zijn. De meest gebruikte social media waren Instagram (78%) en Facebook (64%).

Meetinstrumenten

Social mediagebruik. Om social mediagebruik te meten werd een aangepaste versie van de Multidimensional Scale of Facebook Use (MSFU, Frison & Eggermont, 2015) gebruikt. Er werd de adolescenten gevraagd naar hun frequentie van verschillende activiteiten op social media. De tien items werden gemeten op een schaal van 1 (*nooit*) tot 8 (*de hele dag*)

door). Een van de vragen was: ‘Hoe vaak stuur jij een privé bericht?’. Cronbach’s alpha van deze schaal is .88. Schaalscores voor social mediagebruik werden berekend door het gemiddelde van de ruwe scores per respondent te berekenen. Een hoge score op de schaal indiceerde een hoge mate van het gebruik van social media. De gemiddelde score op deze schaal was 3.92 ($SD = 1.40$).

Zelfbeeld. Dit construct is gemeten met de Nederlandse versie van de Rosenberg Self-Esteem Scale (Rosenberg, 1965). Deze vragenlijst bestond uit tien items met een vijfpunts Likertschaal van 1 (*helemaal mee oneens*) tot 5 (*helemaal mee eens*). Een voorbeeld vraag was: ‘Soms denk ik dat ik niets waard ben’. Een hoge score op deze schaal indiceerde een positief algemeen zelfbeeld die opgesteld werd door de gemiddelde score per respondent te berekenen. Cronbach’s alpha van deze schaal is .86 en het gemiddelde van deze schaal was 3.97 ($SD = .69$).

Actieve media regulatie. Er werd een aangepaste versie van de Television Viewing Habits Questionnaire (CH-TV. 02, De Morentin, Cortés, Medrano, & Apodaca, 2014) gebruikt. Enkel de items over actieve ouderlijke internet regulatie zijn gebruikt en werden passend gemaakt voor social media in plaats van internet in het algemeen en vertaald naar het Nederlands. Er werd met een vierpunt-schaal variërend van 1 (*nooit*) tot 4 (*altijd*) gemeten hoe adolescenten de mate van ouderlijke betrokkenheid bij hun social mediagebruik inschatten. Een voorbeeld van de tien items is: ‘Mijn ouders zijn geïnteresseerd in de social netwerk sites die ik bekijk’. Er werd een schaalscore berekend door het gemiddelde te berekenen van de ruwe scores per respondent. Een hoge score op de schaal indiceerde een hoge mate van actieve media regulatie door ouders. Cronbach’s alpha van deze schaal is .71 en het gemiddelde van deze schaal is 1.67 ($SD = .50$).

Procedure

Het onderzoek betrof een cross-sectioneel kwantitatief surveyonderzoek. Middelbare scholen werden gevraagd of zij mee wilden werken aan dit onderzoek. Na toestemming werd een e-mail opgesteld voor ouders die door de mentoren van de geselecteerde klassen werd verstuurd. In deze e-mail werd uitleg gegeven over de insteek van het onderzoek en ouders hadden twee weken de tijd om te reageren en deelname door hun kind te weigeren. Er was sprake van passieve informed consent; aan ouders werd gevraagd enkel te reageren als zij geen toestemming tot deelname door hun kind verleenden. Voorafgaand aan de afname van de vragenlijst kregen de adolescenten uitleg over het onderzoek en werd informed consent van henzelf verkregen als zij vrijwillig instemden om te participeren. De vragenlijsten werden vervolgens schriftelijk en in het bijzijn van de onderzoeker afgenomen.

Statistische analyses

Allereerst werden bivariate correlaties berekend om de onderlinge samenhang tussen combinaties van alle variabelen vast te stellen. Om Hypothese 1 te toetsen is vervolgens een multiële regressie uitgevoerd met als onafhankelijke variabele social mediagebruik en als afhankelijke variabele zelfbeeld. Tevens zijn de covariaten leeftijd en geslacht (0 = jongen, 1 = meisje) meegenomen als controle en om unieke variantie door de onafhankelijke variabele vast te kunnen stellen. Uit onderzoek blijkt namelijk dat tijdens de adolescentiefase het zelfbeeld negatiever wordt en meisjes een lager zelfbeeld hebben dan jongens (Robins & Trzesniewski, 2005). Ten slotte is een moderatieanalyse uitgevoerd met behulp van de PROCESS macro van Hayes (2012) om Hypothese 2 te kunnen toetsen. Eerst is gecontroleerd of aan de assumpties werd voldaan. Dit was het geval en hier is wederom social mediagebruik als onafhankelijke variabele meegenomen en zelfbeeld als afhankelijke variabele. De moderator was actieve media regulatie en de covariaten waren leeftijd en geslacht.

Resultaten

Correlatie analyse

In tabel 1 worden de bivariate correlaties tussen de variabelen getoond. Hieruit is af te leiden dat er een significant negatief verband bestaat tussen geslacht en zelfbeeld en een significant positief verband tussen social mediagebruik en media regulatie. Dit impliceert een negatiever zelfbeeld, meer social mediagebruik en meer media regulatie bij meisjes dan bij jongens. Er is tevens een significant negatief verband tussen leeftijd en media regulatie. Dit betekent dat de media regulatie door ouders afneemt naarmate de adolescent ouder wordt. Ten slotte is er een significant negatief verband tussen social mediagebruik en zelfbeeld en een significant positief verband tussen social mediagebruik en media regulatie gevonden. Dit betekent dat bij meer social mediagebruik het zelfbeeld negatiever is en media regulatie toeneemt.

Tabel 1

Correlaties Tussen Zelfbeeld, Social Mediagebruik, Media Regulatie en Covariaten (N = 437)

Variabele	1.	2.	3.	4.	M	SD
1. Social mediagebruik					3.92	1.40

2. Zelfbeeld	-.15**				3.97	.69
3. Media regulatie	.21**	-.08			1.67	.50
4. Geslacht	.27**	-.25**	.31**		.47	.50
5. Leeftijd	-.05	-.03	-.20**	-.02	14.86	1.80

Noot. *M* = gemiddelde. *SD* = standaard deviatie. * $p < .05$. ** $p < .001$.

Directe associatie social mediagebruik en zelfbeeld

Er is een regressieanalyse uitgevoerd om Hypothese 1 te kunnen toetsen. Deze hypothese luidt: ‘Er is een negatief verband tussen social mediagebruik en het zelfbeeld van adolescenten’.

Tabel 2

Regressieanalyse van Zelfbeeld door Social Mediagebruik en Covariaten (N = 427)

	B	SE B	β
Social mediagebruik	-.04	.02	-.09
Geslacht	-.31	.07	-.23**
Leeftijd	-.02	.02	-.05

Noot. *B* = regressiecoëfficiënten. *SE B* = standaard error regressiecoëfficiënten. β = gestandaardiseerd regressiecoëfficiënten. * $p < .05$, ** $p < .001$

Uit de regressieanalyse blijkt dat het model variantie verklaard in zelfbeeld, $R^2 = .07$, $F(3, 424) = 10.71$, $p < .001$. Het model wordt daardoor als ‘zeer zwak’ aangeduid. Leeftijd is geen significante voorspeller van zelfbeeld. Daarentegen is geslacht significant negatief gerelateerd aan zelfbeeld. Dit betekent dat, zoals verwacht, meisjes een lager zelfbeeld rapporteren dan jongens. Geslacht is daarmee de enige variabele die variantie in zelfbeeld verklaard. Op basis van deze uitkomsten wordt Hypothese 1 verworpen.

Moderatie effect ouderlijke media regulatie op social mediagebruik en zelfbeeld

Om Hypothese 2 te toetsen is gebruik gemaakt van een PROCESS macro, die moderatie effecten meet. Hypothese 2 luidt: ‘Actieve media regulatie door ouders verzwakt het negatieve verband tussen social mediagebruik en het zelfbeeld van adolescenten’.

Tabel 3

Moderatieanalyse Zelfbeeld, Media Regulatie, Social Mediagebruik en Covariaten (N = 427)

	B	SE B	t
Media regulatie	-.04	.19	-.22
Social mediagebruik	-.05	.08	-.66
Geslacht	-.31	.07	-4.40**
Leeftijd	-.02	.02	-1.16
Moderatie effect	.01	.04	.13

Noot. B = regressiecoëfficiënten. SE B = standaard error regressiecoëfficiënten. t = toetsingsgrootheid. * $p < .05$, ** $p < .001$.

Uit de moderatieanalyse blijkt dat het toevoegen van ouderlijke media regulatie aan het model, niet meer variantie verklaart in zelfbeeld, $\Delta R^2 = .00$, $F(1, 421) = .02$, $p = .90$. Een niet-significant negatief verband is gevonden tussen media regulatie door ouders en het zelfbeeld van adolescenten. Tevens is het moderatie effect van ouderlijke media regulatie niet-significant positief gerelateerd aan zelfbeeld. Op basis van bovenstaande uitkomsten wordt Hypothese 2 verworpen.

Discussie

Adolescenten gebruiken veel social media en dit medium kan invloed hebben op de ontwikkeling van het zelfbeeld. Door de positieve en sociaal gewenste profilering van mensen op social media en de sociale vergelijking die daar plaatsvindt, kunnen adolescenten een negatief zelfbeeld ontwikkelen (Boyd & Ellison, 2007; Chou & Edge, 2012; Festinger, 1954). Een negatief zelfbeeld kan negatieve gevolgen hebben voor het welzijn van adolescenten. De modererende rol die ouders kunnen spelen middels actieve media regulatie is onderbelicht. Het doel van het huidige onderzoek is dan ook om meer inzicht te krijgen in de rol die ouders kunnen spelen in het zelfbeeld van adolescenten.

Gebaseerd op theorie en eerdere onderzoeken werd een negatief verband tussen social mediagebruik en het zelfbeeld van adolescenten verwacht (H1). Er is geen significante relatie tussen social mediagebruik en zelfbeeld gevonden. Dit suggereert dat social mediagebruik geen rol speelt in hoe adolescenten zichzelf evalueren. Dit resultaat werd ook gevonden door Blomfield Neira en Barber (2014), die ook geen verband vonden tussen sociale mediagebruik en zelfbeeld. Zoals verwacht is er een significant verband tussen geslacht en zelfbeeld; meisjes rapporteren een lager zelfbeeld dan jongens (Robins & Trzesniewski, 2005). Aangezien er door het model geringe variantie van zelfbeeld wordt verklaard, spelen andere factoren mogelijk een grotere rol.

Tevens is onderzocht of actieve media regulatie door ouders het negatieve verband verzwakt tussen social mediagebruik en het zelfbeeld van adolescenten (H2). In tegenstelling tot wat eerdere studies vonden (Mesch, 2009; Schooler et al. 2006; Van Dijk et al., 2014) laten de resultaten geen significante moderatie van actieve media regulatie zien. Dit suggereert dat actieve media regulatie door ouders geen invloed uitoefent op het verband tussen social mediagebruik en zelfbeeld van adolescenten.

Implicaties en aanbevelingen voor verder onderzoek

Gezien het hoge aantal participanten, is in dit onderzoek sprake van een grote steekproef en kunnen de bevindingen voor deze doelgroep gegeneraliseerd worden. Bovendien hebben alle schalen een hoge cronbach's alpha. Hierdoor is de betrouwbaarheid van de schalen aangetoond. De correlatieve en cross-sectionele aard van dit onderzoek maakt dat het niet mogelijk is om de richting van de samenhang of causaliteit vast te stellen.

Een mogelijke verklaring voor het niet significante verband tussen social mediagebruik en zelfbeeld is dat het social mediagebruik te breed is en bepaalde specifieke aspecten van social mediagebruik een rol zouden kunnen spelen bij het vormen van zelfbeeld. Een volgend onderzoek zou het type feedback dat adolescenten krijgen van hun vrienden op social media kunnen meten (Valkenburg et al., 2006).

Een mogelijke verklaring voor de bevindingen van H2 is dat de adolescenten de vragenlijst hebben ingevuld en hebben aangegeven hoe vaak zij actieve media regulatie door hun ouders ervaren. Ouders kunnen een andere mate van actieve media regulatie rapporteren, omdat zij inzicht hebben in de mate van hun regulatie en mogelijk geneigd zijn om sociaal wenselijk te antwoorden. Adolescenten rapporteren enkel de door hen ervaren actieve media regulatie (Gentile et al., 2012). Het is onduidelijk of ouders of juist adolescenten meer betrouwbare en valide informatie verstrekken omtrent actieve media regulatie. In een vervolgonderzoek kunnen beide informanten worden meegenomen en de verschillen worden gemeten.

In dit onderzoek is tevens de frequentie van actieve media regulatie, oftewel de frequentie van gesprekken over social mediagebruik gemeten. Mogelijk speelt niet de frequentie van de gesprekken, maar de kwaliteit van de gesprekken een rol in het verband tussen social mediagebruik en het zelfbeeld. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat de manier waarop actieve media regulatie wordt uitgevoerd (controleerend of autonomiebevorderend) bepalend is voor de effectiviteit van de regulatie (Nikkelen, Vossen, Piotrowski, & Valkenburg, in press). Tevens wordt verwacht dat als adolescenten gesprekken met hun ouders hebben over de risico's van social mediagebruik en zij dit als positieve en

productieve gesprekken ervaren, zij beter beschermd zijn tegen de negatieve gevolgen van social mediagebruik (Appel, Holtz, Stiglbauer, & Batinic, 2012). Het is dus aan te bevelen om de manier waarop actieve media regulatie plaatsvindt in vervolgonderzoek mee te nemen.

Referenties

- Appel, M., Holtz, P., Stiglbauer, B., & Batinic, B. (2012). Parents as a resource: Communication quality affects the relationship between adolescents' internet use and loneliness. *Journal of Adolescence*, *35*, 1641-1648.
doi:10.1016/j.adolescence.2012.08.003
- Barkin, S., Ip, E., Richardson, I., Klinepeter, S., Finch, S., & Krcmar, M. (2006). Parental media mediation styles for children aged 2 to 11 years. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, *160*, 395-401. doi:10.1001/archpedi.160.4.395.
- Blomfield Neira, C. J., & Barber, B. L. (2014). Social networking site use: Linked to adolescents social self-concept, self-esteem, and depressed mood. *Australian Journal of Psychology*, *66*, 56-64. doi:10.1111/ajpy.12034
- Boekee, S., Engels, C., & van der Veer, N. (2014). *Nationale Social Media Onderzoek 2014*. Verkregen van https://oost.deondernemer.nl/content/files/Files/Kennis__Trends/Newcom_Research_Consultancy_-_Nationale_Social_Media_Onderzoek_2014.pdf
- Boyd, D. (2007). Why youth (heart) social network sites: The role of networked publics in teenage social life. *Youth, Identity, and Digital Media*, *X*, 119-142.
doi:10.1162/dmal.9780262524834.119
- Boyd, D., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, *13*, 210-230.
doi:10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x
- Buijzen, M., & Valkenburg, P. M. (2005). Parental mediation of undesired advertising effects. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, *49*, 153-165.
doi:10.1207/s15506878jobem4902_1
- Buijzen, M., van der Molen, J. H. W., & Sondij, P. (2007). Parental mediation of children's emotional responses to a violent news event. *Communication Research*, *34*, 212-230.
doi:10.1177/0093650206298070
- Chou, H. G., & Edge, N. (2012). They are happier and having better lives than i am: The impact of using facebook on perceptions of others' lives. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, *15*, 117-121. doi:10.1089/cyber.2011.0324
- De Morentin, J. I. M., Cortés, A., Medrano, C., & Apodaca, P. (2014). Internet use and parental mediation: A cross-cultural study. *Computers and Education*, *70*, 212-221.
doi:10.1016/j.compedu.2013.07.036

- De Vries, D., & Kühne, R. (2015). Facebook and self-perception: Individual susceptibility to negative comparison on Facebook. *Personality and Individual Differences, 86*, 217-221. doi:10.1016/j.paid.2015.05.029
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005). Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency. *Psychological Science, 16*, 328-335. doi: 10.1111/j.0956-7976.2005.01535.x
- Dorethy, M. D., Fiebert, M. S., & Warren, C. R. (2014). Examining social networking site behaviors: Photo sharing and impression management on facebook. *International Review of Social Sciences and Humanities, 6*, 111-116.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and Society* (2nd ed.). New York, NY: Norton.
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations, 7*, 117-140. doi:10.1177/001872675400700202
- Frison, E., & Eggermont, S. (2015). Toward an integrated and differential approach to the relationships between loneliness, different types of facebook use, and adolescents' depressed mood. *Communication Research, X*, 1-28. doi:10.1177/0093650215617506
- Gentile, D., Nathanson, A., Rasmussen, E., Reimer, R., & Walsch, D. (2012). Do you see what I see? Parent and child reports of parental monitoring of media. *Family Relations, 61*, 470-487. doi:10.1111/j.1741-3729.2012.00709.x
- Harter, S. (1999). *The construction of the self: A developmental perspective*. New York, NY: Guilford Press.
- Hayes, A. F. (2012). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. New York, NY: Guilford Press.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons, 53*, 59-68. doi:10.1016/j.bushor.2009.09.003
- Kim, W., Jeong, O. R., & Lee, S. W. (2010). On social web sites. *Information Systems, 35*, 215-236. doi:10.1016/j.is.2009.08.003
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011). Online social networking and addiction—a review of the psychological literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 8*, 3528-3552. doi:10.3390/ijerph8093528
- Lee, S. Y. (2014). How do people compare themselves with others on social network sites?: The case of Facebook. *Computers in Human Behavior, 32*, 253-250. doi:10.1016/j.chb.2013.12.009

- Lee, S. Y., & Chae, Y. (2007). Children's internet use in a family context: Influence on family relationships and parental mediation. *CyberPsychology and Behavior, 10*, 640-644. doi:10.1089/cpb.2007.9975
- Livingstone, S., & Helsper E. J. (2008). Parental Mediation of Children's Internet Use, *Journal of Broadcasting and Electronic Media, 52*, 581-599. doi:10.1080/08838150802437396
- Lwin, M. O., Stanaland, A. J. S., & Miyazaki, A. D. (2008). Protecting children's privacy online: How parental mediation strategies affect website safeguard effectiveness. *Journal of Retailing, 84*, 205-217. doi:10.1016/j.jretai.2008.04.004
- Marsh, H. W., & Shavelson, R. (1985). Self-concept: Its multifaceted, hierarchical structure. *Educational Psychologist, 20*, 107-123. doi:10.1207/s15326985ep2003_1
- Mesch, G. S. (2009). Parental mediation, online activities, and cyberbullying. *CyberPsychology and Behavior, 12*, 387-393. doi:10.1089/cpb.2009.0068
- Moorhead, S. A., Hazlett, D. E., Harrison, L., Carroll, J. K., Irwin, A., & Hoving, C. (2013). A new dimension of health care: Systematic review of the uses, benefits, and limitations of social media for health communication. *Journal of Medical Internet Research, 15*, xx-xx doi:10.2196/jmir.1933.
- Nikken, P., & Jansz, J. (2006). Parental mediation of children's videogame playing: A comparison of the reports by parents and children. *Learning, Media and Technology, 31*, 181-202. doi:10.1080/17439880600756803
- Nikkelen, S. W. C., Vossen, H. M., Piotrowski J. T., & Valkenburg P. M. (in press). Media violence and adolescents' ADHD-related behaviors: The role of parental mediation. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*. Retrieved from <http://mc.manuscriptcentral.com/hbem>
- O'Keeffe, G. S., & Clarke-Pearson, K. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics, 127*, 800-804. doi:10.1542/peds.2011-005
- Robins, R. W., & Trzesniewski, K. H. (2005). Self-esteem development across the lifespan. *Current Directions in Psychological Science, 14*, 158-162. doi:10.1111/j.0963-7214.2005.00353.x
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Schau, H. J., & Gilly, M. C. (2003). We are what we post? Self-presentation in personal web space. *Journal of Consumer Research, 30*, 385-404. doi:10.1086/378616
- Schlenker, B. R. (1986). Self-identification: Toward an integration of the private and public

- self. In R. F. Baumeister (Ed.), *Public self and private self* (pp. 21-62). New York: Springer.
- Schooler, D., Kim, J., & Sorsoli, L. (2006). Setting rules or sitting down: Parental mediation of television consumption and adolescent self-esteem, body image, and sexuality. *Journal of NSRC, 3*(4), 49-62.
- Schouten, A. P., Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2007). Precursors and underlying processes of adolescents' online self-disclosure: Developing and testing an 'Internet-attribute-perception' model. *Media Psychology, 10*, 292-315. doi:10.1080/15213260701375686
- Sowislo, J. F., & Orth, U. (2013). Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin, 139*, 213-240. doi:10.1037/a0028931
- Thomaes, S., Reijntjes, A., Orobio de Castro, B., Bushman, B. J., Poorthuis, A., & Telch, M. J. (2010). I like me if you like me: On the interpersonal modulation and regulation of preadolescents' state self-esteem. *Child development, 81*, 811-825. doi:10.1111/j.1467-8624.2010.01435.x
- Trzesniewski, K. H., Donnellan, M. B., Moffitt, T. E., Robins, R. W., Poulton, R., & Caspi, A. (2006). Low self-esteem during adolescence predicts poor health, criminal behavior, and limited economic prospects during adulthood. *Developmental Psychology, 42*, 381-390. doi:10.1037/0012-1649.42.2.381
- Tsitsika, A. K., Tzavela, E. C., Janikian, M., Ólafsson, K., Iordache, A., Schoenmakers, T. M., ... & Richardson, C. (2014). Online social networking in adolescence: Patterns of use in six European countries and links with psychosocial functioning. *Journal of Adolescent Health, 55*, 141-147. doi:10.1016/j.jadohealth.2013.11.010
- Valke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on internet use of primary school children. *Computers and Education 55*, 454-464. doi:10.1016/j.compedu.2010.02.009
- Valkenburg, P. M., Peter, J., & Schouten, A. P. (2006). Friend networking sites and their relationship to adolescents' well-being and social self-esteem. *CyberPsychology and Behavior, 9*, 584-590. doi:10.1089/cpb.2006.9.584
- Van Dijk, M., Branje, S., Keijsers, L., Hawk, S., Hale, W., & Meeus, M. (2014). Self-concept clarity across adolescence: Longitudinal associations with open communication with

parents and internalizing symptoms. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, 1861-1876. doi:10.1007/s10964-013-0055-x